

Holger Rybecks affär i Hamra 1935-1981.

Året var 1935. Depressionstider och därmed följande arbetslöshet präglade situationen för åtskilliga familjer i vårt land. Holger Rybeck i Hamra då 23 år, hade tröttnat på att vara A.K.-jobbare, resehandlare mm och beslöt sig för att starta livsmedelsaffär i Hamra. Företaget var djärvt, tiderna kärva och på platsen fanns redan en etablerad Konsumbutik. Byn var emellertid folkrik, och Holgers vision var att det borde finnas underlag för även en privatägd affär i byn. Medärvt handlareblod pulserade i ådrorna. Farfadern Johan Rybeck tillhandahöll på 1870-1880-talet byborna med de varor som ej producerades i självhushållet t.ex. kaffe, socker, snus och andra varor. Med optimistisk framtidstro och med benäget bistånd av brodern Ernst Rybeck sattes spaden i jorden och en mindre byggnad uppfördes i anslutning till föräldrahemmet Hamra Norregård 3:28.

Den 30 april, valborgsmässoafton kunde hamraborna göra sina första inköp i den lilla boden. Utanför hade skylten med "Holger Rybecks speceriaffär" kommit på plats och ovanför entrén pinglade en dörrklocka sitt välkommen. Starten var mycket blygsam. Första dagens kassabehållning visade på en summa av kronor 38:84. Sortimentet var från början ringa. Leverantör var J. Davidssons Eftr. i Reftele, varorna hämtades per cykel.

Allt eftersom tiden framskred och kundkretsen växte ökades också sortimentet, som efterhand kom att omfatta det mesta som skulle finnas i en dåtida lanthandel. Ägg och smör blev bytesvaror för husmödrarna, som också vid årsskiftet kunde kvittera ut några kronor på sparade kassakvitton. Det kanske räckte till några meter lakansväv, en ny kastrull eller något så lyxigt som ett 1/2 dussin rosenmönstrade kaffekoppar att ha när det stundade kalas.

Efter krigstiden med åtföljande ransonerings- och kupongsystem, började så småningom attityden till lanthandeln att förändras. Konkurrensen ökade i och med varuhusens uppsving på tätorterna runt omkring. Lördagarna blev arbetsfria för många. Bilen blev allt vanligare i familjen och kvinnorna tog körkort. Detta gjorde att avstånden till tätorterna inte längre betydde så mycket och dessutom tog många lördagshandlandet som en utflykt och avkoppling. Åtskilliga mindre lantaffärer försvann på 1950-1960-talen och ägarna sökte annan utkomst.

Holger Rybeck lät sig emellertid inte besegras av de hårda villkoren. Skomakare Martin Johansson på Furet blev upptakten till att en ny era gjorde sin entré i hamraboden. Ett av Martins skolager övertogs till den facila summan av 4.000 kronor. Därmed kunde Holger lägga ytterligare en titel till "sillstryparens" nämligen "skohandlare". Visserligen ej välsedd som "katt bland hermelinerna" men med tiden en rivande konkurrent till närliggande skofirmor.

Trängseln blev stor i det lilla utrymmet, där skokartonger trängdes bland sockersäckar och mjölpåsar. Hälsovårdsnämnden höll sig dock på avstånd och det var tacknämligt. Som komplement till det första lagret övertogs en provkollektion från AB Nordsko i Jönköping. Det var enbart damskor i storlek 37. I trängseln och lockade av de låga priserna lyckades de i de flesta fall passa damfötter i alla storlekar.

Rörelsen utökades och alla tillgängliga utrymmen togs i anspråk. Sålunda blev den utrymda ladugården lagerlokal för träskor och stövlar. Ryggåsstugan "Hennings stuga" fylldes med damskor och även andra utrymmen i Hamra Norregård togs i anspråk. De spridda lagerlokalerna gjorde emellertid situationen alltmer ohållbar. Möjligheter till skyltning var obefintlig och den omänskliga arbetsbördan för personalen gjorde att planerna på en nybyggnad aktualiserades alltmer.

Hösten 1966 togs det första spadtaget till de affärslokalerna som uppfördes på Hamra Knutsgård 2:6. I mars 1967 slogs dörrarna upp till den nya affären som omfattade 400 kvadratmeter. Den nya byggnationen innehöll också en liten avdelning för livsmedel. Denna avdelning avvecklades efter hand.

Rörelsen fortsatte att expandera. Läget för en skohandel var inget minus, snarare tvärtom, och "träskoposten" var den bästa reklamen. Under de sista åren på 1970-talet trappades rörelsen ner i och med att ägarens tilltagande ålder och 1981 avvecklades firman. Efter 46 år i allmänhetens tjänst kunde Holger Rybeck se tillbaka på ett väl avslutat affärsmannaliv. Han avled år 1990.

/ Kerstin Rybeck

Holger Rybeck framför sin affär.

Källa: Texten kommer från Boken om Bredaryd - från vattenhjul till datorer, sidorna 159-162.

Fotografierna från Kerstin Rybeck.